

NOVICE

kmetijskih, obertnijskih in narodskih reči.

Odgovorni vrednik **Dr. Janez Bleiweis.**

Tečaj **X.**

V saboto 31. januarja (poznzimna) 1852.

List **9.**

Marko Kraljevič i Musa kesedžija.

(Konec.)

Ko to čuje Marko iz Prilipa,
Zadervi mi svoje bojno koplje,
Da zažvižga Šarcu na ušesa,
Proti Musu u junaške persi;
Musa pa z gorjačo ga pričaka,
Proč od sebe koplje mi odbije,
Pa potegne svoje bojno koplje,
Da udari Kraljeviča Marka;
Marko pa z gorjačo ga pričaka
I razbije ga na tri kosove.
Zdaj potegneta okovane sablje,
Jeden zoper družega se dvigne, —
Mahne sabljo mi Kraljevič Marko,
Z buzdovanom jo odbije Musa,
Da se razleti na tri kosove,
I potegne svojo sabljo naglo,
Da udari Marka Kraljeviča;
Pa nastavi Marko mu gorjačo,
I mu sabljo iz pesti izbije.
Zgrábista rogljata buzdovana, *Kreilkolben*
Se začneta z njima bojevati;
Buzdovanoma vlomista rôglje,
Zadervista ju v zeleno travo,
Skočista raz dobrih kónj na zemljo,
Zgrabista se za kosti junaške,
Rujesta se po zelenej travi:
U junaka se junak zažene,
Musa zgrabi Kraljeviča Marka,
Pa premagati ne more Marka,
I premagati ne da se Musa.
Rujesta v nedeljo se do poldna,
Ze od Musa kaplja bela pena,
Pa od Marka bela i kervava;
Se oglasi Musa kesedžija:
»Verzi, Marko, me, alj jaz te veržem«.
Marko Kraljevič zasuce njega,
Pa ne more nič storiti njemu;
Pa ga zgrabi Musa kesedžija,
Verže Marka u zeleno travo,
I mn sede na junaške persi.
Ali Marko Kraljevič zavpije:
»Kje si danes, posestrima vila?
»Kje si danes? da bi te ne bilo!
»Joj mi, ti si krivo mi prisegla:
»Da kjer koli v hudi stiski bodem,
»Me iz hude stiske boš rešila?«
Se oglasi z oblakov vila:
»Kako, brate, o Kraljevič Marko!
»Te svarišva nisim govorila,
»Da ne včini mi v nedeljo boja?
»Dva na jednega je pač sramota;
»V katerem skrivališću imaš kače?«
Musa ozre se v berdo in oblake,
Viditi od kod se vila glasi;
Zdere nože Marko iz za pasa,
Ter prepara Musa kesedžija
Od trebuha pa do bela gerla, —
Mertev Musa zverne se na Marka;
Komaj se spod njega skoplje Marko.
Kose Marko neha premetavat,
Vidi v Musu tri junaška serca,

Troja rebra, jedno spodej druga;
Jedno serce mu je že umerlo,
Drugo jako smertjo se borilo,
Pa na tretjem spi serdita kača.
Kadar se je kača probudila,
Mertev Musa po ledini skače;
Še je Marku kača govorila:
»Marko Kraljevič! zahvali Boga,
»Da se nisim probudila bila,
»Kadar bil je Musa še v življenju,
»Tristokrat gorje bi bilo tebi«.
Kadar to Kraljevič Marko vidi,
Vdró mu solze se čez belo lice:
»Jojme, da mi mili Bog pomaga!
»Boljega od sebe sim pogubil«.
Pa odseka Musu mertvo glavo,
I u zobanco jo Šarcu verže,
Ter odnese jo u beli Stambol.
Ko pred cara jo na zemljo verže,
Skoči car strahu na plašne noge,
Beseduje mu Kraljevič Marko:
»Mi ne boj se, care gospodine!
»Kako li bi živega bil srečal,
»Ko se mertve glave tako strašiš?«
Car mu dade tri tovore blaga.
Marka pa podá se v beli Prilip, —
Musa obleži na Kačaniku.

Vodník za rejo sadnih drevés.

Spisal vertnar W. Köhler *).

Da je sadjoreja, združena s poljodelstvom, kmetovavcu velik dobiček in močna podpora vsačiga gospodarstva, je celimu svetu dobro znana resnica, vunder je v mnogih krajih, ker bi se sadjoreja dobro sponašala, — blizo hiš na kmetih, — po polji in poleg potov le redko kje sadnih drevés zasajenih, in tako leži veliko pripravniga prostora brez da bi kaj dobička donášal.

Poskusil bom tedaj v sledečih versticah mesta zaznamovati, kjer bi se dalo dokaj sadniga drevja zasaditi, zraven pa tudi povedati, kako naj bi se to storilo.

Nar bolj pripravne mesta za sadne drevésa so po mojih skušnjah téle:

1. Hišni verti. Vasi, v katerih so hiše in druge poslopja gosto s sadnim drevjem obsajene, so že prijetne za pogled, še večji pa je dobiček, ki iz njih izvira. Ali — žalibog! kakošni so večidel hišni verti naših kmetov? Kako malo zdajo! In zakaj? Ker jih nihče ne glešta, se postarajo kmalo; korenike češpelj se stegajo in rijejo križem po zemlji in so dostikrat ena drugi na poti. Nove drevésa se večidel le takrat zasajajo, če se divjaki iz gojzdov dobé. — Ako hoče kdo hišni vert

*) Vertnar v velikim vertu Oggersko-Altenburške kmetijske šole — v časopisu kmetijskim »Allg. Land- u. Forstw. Zeitung«.

dobro napraviti, naj, preden drevje vsadi, prevdari kraj, njegovo légo in zemljo, da bo vsimu temu primerne drevesa zasadil. Jabelčne in hrušove drevesa imajo rade močno zemljo bolj ilovnato kakor pešeno; češnje in višnje se dobro sponašajo tudi na bolj kamnitim zemljišu in visocih goratih krajih. Češpljam in slivam posebno tekne vlažna (mokrotna) zemlja. Večidel so pa okoljšine take, da si zamore kmet več sort sadniga drevja zasaditi. Ako zemljiše k temu kakošne poprave potrebuje, se da to z globokejem prekopanjem in zrahljanjem zemlje doseči; mokri kraji se morajo po grabnih na suho djati.

Postavijo naj se pa drevesa v lepi razmeri, tako da po troje dreves vselej leporedno na tri vogle stoji in vsako drevó od družiga na takim vertu po 30 čevljev narazen pride. Med velike verste naj se še češplje posade, ktere o 25—30 letih svojo rodovitnost dokončajo in se posekajo. Tako umno zasadiše se bo posestniku dobro splačalo.

Mesta, kamor ima drevje priti, in jame, v ktere se postavijo, naj se skopajo vselej pred zimo, da se zemlja po zmerzlíni zrahlja in tudi od spodaj dobro mokrote napije.

Velikost jam se ravna po različnosti zemlje in po različnosti drevja, ki ga sadite. Ondi, kjer je zemlja globoko skoz in skoz enaka, so jame za drevesa pèškatiga sadja dovelj velike, če so 3—4 čevlje široke in 2 ali 2 čevlja in pol globoke. Ondi pa, kjer je spodnja zemlja ilovnata ali kamnita, morajo biti širji in globokeji, namreč 5—6 čevljev široke in 3—4 čevlje globoke. Češplje in slive ne potrebujejo tako širokih in tudi ne tako globokih jam. — Za sajenje vsiga sadniga drevja je po nar več skušnjah spomlad (vigred) nar bolji čas. Ko so bile drevesa pri korenini in na veršicu (kroni) primerno porezane, se postavijo s korenino nekaj časa v vodo; med tem se na dno jame nekaj rušine položi. Po tem se vsadi drevó, in korenike s dopeljano dobro zemljo ali mešanico skerbno pokrijejo; na to pa pride vsa druga perst tako, da je nekoliko višji okoli drevesa kakor so tla zraven, in da je ta homček proti deblu drevesa enmalo vglobljen, da o zalivanju ali dežju voda ondi enmalo zastajati zamore.

Priveže se pa drevó nar bolje na dva kola, ki sta za 2 čevlja od drevesa, kakor navadno v tistem kraji sapa (veter) vleče, si nasprot postavljena in tako v zemljo zabita, da sta še za 5 čevljev nad zemljo. Drevó se s spleteno slamo ali verbami h kolama priveže. (Dalje sledi.)

Za prijatle mladine in sadjoreje kaj.

Ni davno, kar mi je dragi prijatelj in skerbni učitelj med drugimi tudi tole pisal: „V sadjoreji le po malim napredujemo. Otroci res pridno peške sadijo; pa kaj to pomaga, ker takrat, ko bi bilo treba drevesca presaditi, vse opustijo, ker nekterim prostora manjka. Temu v okom priti, sim sklenil sadjorejsko društvo osnovati, per katerim bi se zamoglo 120 družnikov vdeležiti. Ko sim to misel nedeljskim učencam razodel, so se z veseljem vsi za družnike oglasili. Vsak družnik bo plačal za vse leta 6 krajcarjev; s tem denarjem se bo najemšina (štant) v najem vzete njive odrajtala. Za obdelovanje in ograjo pa bodo družniki s svojimi rokami skerbili, de se kaj navadijo. Kader bodo vse tam požlahtnjene drevesca za presediti pripravne, se bodo med družnike enako razdelile.“

Koliko zamore tisti, kteri z veseljem dela in kteri vé, zakaj de je? V nedeljski šoli, kjer se to (slava učitelju!) godí, je okoli 140 učencov (učenke so posebej), in ti učenci so v dveh dolinah, eni dopoldan, drugi popoldan; to se vé, de so med njimi že čez 24 let stari, pa pametni, pridni, pošteni fantje. Hvala jim!

Duhovni in svetovni učitelji! ali ni namén šole, mladost časno in večno osrečiti? Ali bi ne bilo tedaj prav dobro in potrebno, de bi se tudi v taccih rečéh ukaželjna mladost vadila? Ali bi ne bilo prav in dobro, de bi tisto rabotno (mechanisch) spraševanje, ktero duha mori, v djansko spreminili in vse bolj mikavno napravili in tako, de bi bilo za življenje koristno!

Kako so v starih časih živino varovali.

(Konec.)

Pozneje govori Plutarh od kralja Aleksandra tudi takole: Nek prosták je gnal osla, ki je bil s kraljevimi dragotami, in z živim zlatam teško teško obložen. Ko uboga žival zavoljo prevelike teže že več naprej ne more, dobroserčni človek sam vso težo prevzame ter jo nese naprej. Ko ga kralj zlo spehaniga in utrudeniga priti vidi, je bil toliko ginjen, da mu je celo breme, vso dragotino in zlatino, kar je je nesel, podaril, in ga tako za njegovo miloserčno in usmiljeno obnašo z ubogo živino bogato poplačal. — Terpinčenje ali mučenje žival je bilo pa tudi že nekđaj ostro pokorjeno. Nek Kvintilian pové v V. 9, da je bil hudoben fantalin, ki je prepelici oči iztaknil, k smerti obsojen. Fantalin je namreč s to hudobijo pokazal, da ima pokaženo in neusmiljeno serce, ter se je bilo bati, da bi v poznejih letih iz tega še kaj hušiga ne sledilo. — Tudi Plutarh piše, da so človeka, ki je živimu jagnjetu kožo oderl, strašno kaznovali, in ko je enkrat nekdo pevalico umoril, je bil zavoljo tega brez daljniga preiskovanja nagloma k smerti obsojen, akoravno se je pričalo, da ni tega prostovoljno storil. Tako tudi piše Plini v VIII. 46., da je bil nek kmetovavec, ki je zavoljo nezmerne gostoljubnosti vola zaklal, zato iz dežele sognan. — Spartanci so imeli nehvaležnost za naj večí hudobijo. V mestu na posebnim kraji so postavili zavoljo tega zvon, in kadar je ta zvon zaklenkal, so priderli vsi mestjani skup, da so hudobneža, ki se je zoper nehvaležnost pregrešil, kaznovali. Prigodilo se je, da je nek gospodar svojiga že dosluženiga konja iz hiše spodil; kljuše je homodralo in homodralo okoli tako dolgo, da je tudi po nevédoma do tistiga zvonca prišlo. Tukaj se je hotlo pri zvonovi vervi prav pripravno malo podergniti, in tako je zvon zapel. Vsi mestjani, ki so zvon slišali, so priderli skup, in ko so tukaj vidili, da je izstradani konj po pravici in prav po višji naklučbi za pomoč in varstvo v svoji sili prosil, so hitro planili v hišo neusmiljeniga nehvaležnika in so ga pri tej priči s kamni posuli. — Tudi v sv. pismu stoji na več krajih, da se živina ne smé hudo imeti. Tako je zapisano med drugim tudi v prip. 12, 10: „Pravični se usmili svoje živine, serce hudobneža pak je neusmiljeno“. Sirah 8, 14. — „Imaš živino, čuj nad njo“. Mojz. 5. 22. 4. — „Če vidiš, da je vol ali osel tvojiga brata na poti padel, ne hodi naprej, ampak pomagaj mu kviško“. — Mojz. 2. 23. 4. 5. „Če najdeš na poti, na drevji, ali na tléh ptičje gnjezdo, in starko na jajčicah, ali na mladih sedeti, ne jemli jajčic, ne mladičev.

NOVICE

kmetijskih, obertnijskih in narodskih reči.

Odgovorni vrednik **Dr. Janez Bleiweis.**

Tečaj X.

V saboto 3. marca (ranoživna) 1852.

Líst 17.

Vodník pri reji sadnih drevés.

Spisal vertnar W. Köhler.

(Na dalje.)

2. Poleg cést naj se sadijo sadne drevesa, ako so kraji in okoljšine kraja zanje pripravne; če ne, naj se vsadí drugo koristno drevje: divji koštan, javor, akacia, jesen, verba itd.

Da pa drevje poleg cést posestniku nar večí dobiček donese, je potreba, da se pravo drevje in prav sadi in za njega ohranjenje skerbí.

Se sadi poleg cest sadno drevje, naj bo sad pôzne sorte in sploh take, ki ne dozori popolnoma na drevesu, da memo gredejočih preveč ne mika, in tako, kterimu slabo vreme manj škodje. Mlade drevesa v ta namen morajo dobre korenine imeti, in čversto drevó naj bo 6—7 čevljev visoko, preden se sadi.

Pěškino sadje naj se sadi 5 sežnjev saksebi, košičino pa 3 čevlje, in obe versti na desni in levi ceste naj se postavite vštríc, da med njima na cesto sonce sijati in sapa pihati zamore.

Takó zasajeno drevje ni ne polju škodljivo ne cesti, zlasti, ako se take drevesa izberó, ki visoko rastejo. Pri tacih sortah pa, kterih veje bolj doli visijo, se lahko pomaga z obrezovanjem.

Da pa mladiga drevja viharji ne poškodjejo, mu je prva potreba močen kol, na kteriga se rahlo priveže z verbo. Da ga živina in sosebnó zajíc ne gloje, naj se oveže deblo s sternjem za 4 do 5 čevljev od tal. Scer se je tudi varovati, da oráč ne poškodje drevés. Poleg vsiga tega naj bi gospóska hudobne poškodovavce drevja ostro pokorila. Bog daj! da bi nova davnej obljudljena in željno pričakovana poljska postava ostre kazni zoper take malopridneže določila; če tega ne bo, je vsa sadjoreja vedno v nevarnosti, in ni se praviga uspeha nikakor nadjati, zlasti v tacih krajih, kjer se še le začénja. Gospodár zgubí veselje, in cela dežela pride po tem v škodo! Zakaj bi se hudobni poškodovavci sadniga drevja, ki zna biti za veliko let v prid deželi, ne kaznovali ravno tako, kakor drugi izdajavci domovine?

3. Poljske grive in poljske poti so posebnó pripravne za zasajenje sadniga drevja. V vsih deželah, kjer koli vidimo sadjorejo na visokeji stopnji, vidimo tudi sadno drevje po poljskih potih. Naj bi si to skušnjo, to očividno skušnjo tisti terdovratni kmetovavci dobro zapomnili, ki v svoji puhli modrosti z nosam pomerdajo, ako jim kdo tak svét da, rekoč: „drevje polju škodje“. Če bi se jim to pripovedovalo le iz bukev, bi znali kaj taciga z nekako veljavnostjo reči, — če se jim pa to pové

iz tisučnih skušinj, če se jim pokaže na pridne dežele, ki za sadjorejo kakor za polje skerbijo, bi se vunder imeli svoje nevednosti sramovati, ktere nimajo z nobeno drugo rečjo zakrivati, kakor s tem: „kakor oče, tako sin, kakor mati, tako hči“.

Drevje verstoma in križoma na poljskih potih zasajeno, rodí gospodarju veliko sadja, ki mu na mnogo strani na dobro pride, in varje tudi poljske pridelke. Jalovje tisti ugovor in ni piškoviga oreha vreden, da drevje polju senco dela in mu tako škodje, ker se na polju drevje bolj sak sebi sadi in ne pritlikovci, in tudi ne vselej v dveh verstah.

4. Tudi po pašnikih naj se sadi sadno drevje. Brez da bi bilo travi v škodo, daje živini senco ob hudi vročini in donaša sad. Le takrat zatiruje drevje trave rast, ako je pretesno postavljeno, kar pa nima biti. Se vé da je na pašnikih drevje v dvojni nevarnosti: zavolj živine in zavolj razujzdanih pastirjev. Vsimu pa se da saj večidel v okom priti, če se le hoče. Da je pa na pašnikih, kteri so občinska last, nar večí težava z zasajenjem dreves, tudi mi dobro vémo, ker je znano, da vsaka reč, ki ima veliko gospodarjev, se nar slabji gospodari, — tedaj nam spet ta očitna zguba zapopadljivo kaže: kako dobro bi bilo in potrebno, da bi se lastniki mertviga zemljiša saj zdramili in pašnike razdelili!

(Dalje sledi.)

Koristne drobtinice.

(Živino iz ognja oteti). Kakor se sploh vé, je večkrat silno težavno, včasih clò nemogoče, kadar kje ogenj nastane, živino iz gorečiga hleva vùn spraviti in odpeljati. Živina namreč, ker jo svit plamena bliší, večidel ravno u ogenj beží, ter pogine. Temu se pa dá, kakor skušnja uči, prav lahko pomagati. Živini se namreč, dokler še čas to pripustí, hitro očí s kakošno ruto zavežejo; kakor hitro plamena ne vidi več, se pustí terpljivo peljati, kamor hočeš.

(Prav terpešno apnéno mavto) pridobiti, kakor se sémtertjé najde u starim zidovji, u starih gradovih, cerkvah in drugod še, nasvetje nek zveden stavitelj vgašeniga apna in peska u potrebni razmeri zmešati, in to zmes 2 ali 3 tedne ležati pustiti. Ravno pred rabo pa se še četertinka živiga (nevgašeniga) apna pridene, vse pa prav dobro zameša.

(Gojzdje pomoč zdravja). Gojzdje bi se imeli tudi zavoljo zdravja bolj skerbno varovati in hraniti, kakor se dozda zgodí. Takó sloví mestice Berka na Saksonskim zato, ker pravijo, da bolni na persih, clò še taki, ki že na pljučnici hi-

NOVICE

kmetijskih, obertnijskih in narodskih reči.

Odgovorni vrednik **Dr. Janez Bleiweis.**

Tečaj **X.**

V saboto 6. marca (ranoživna) 1852.

List **19.**

Roža.

Po pesmi česki Karla Šnaider-a.

V gaja roža zacvetela
Je o blesku zore;
Če odtergat' jo Alenka,
Pa do nje ne more.

Stega se po zali roži,
Ker jo roža mika,
Pa zaplête se med ternje,
Ternje pa jo vpika.

Uči se iz tega dekleta:
Roža rane zarje, —
Uči se od ostrga ternja:
Kak se roža varje. Fr. Cegnar.

Vodnik pri reji sadnih drevés.

(Dalje.)

5. Po sterminah humcov in gričev, če je njih zemlja dobra, se da z velikim pridam sadno drevje zasaditi. Tudi tam, kjer zemlja ni posebno dobra, se dajo po tacihi sterminah češnje in višnje (posebno Osthajmarska višnja) saditi, kakor tudi oreh, kostanj, lešnik.

Gorske sterminé, ko so obrnjene proti poldnevu in proti zahodu, ako je zemlja dobra, so prav pripravne za boljši sorte pešknatiga kakor tudi kosičniga sadja.

Kadar po humcih in gričih sadno drevje sadiš, skerbi pred vsim, da ga preplitvo ne sadiš, in okoli njega zemljo tako nekoliko vglobljeno okoplješ, da se dežnica bolj zaderzuje in drevó potrebne mokrote dobiva. Lešniki, zlasti tisti debeliga jedra, so z malim oskerbovanjem zadovoljni in veliko donesó. Ribiz (kresno grojzdiče), ternjolice (agres) in malince so prav rodovitne in se dajo med sadno drevje na tacihi krajih s pridam zasaditi. Tako sadno germovje ne potrebuje velike skerbí, njih sad se pa v mestnih okolica h lahko prodaja.

6. Ob bregovih potokov in rek, namest da so z divjim germovjem obrašeni, se dajo češplje, slive in višnje saditi, in lastnik ima dvojni dobiček po njih: one terdijo s svojimi koreninami bregove in donašajo sad, ker jim je vlažna zemlja ljuba.

7. Senožeti, ki so bolj na suhim, dobijo po sadnim drevji senco, ki jih varje, da huda vročina rasti trave ne zatiruje. Ako se drevje pre-gosto ne vsadi, se ni bati, da bo senožet po njem škodo terpela, — in čeravno bi trava nekoliko manj rastla, se bo ta zguba več kot dvakrat poplačala, ker

bo pridelano sadje več verglo, kakor zguba trave. Ako pa umen kmetovavec na take senožeti vodo napeljuje in travnik primerno moči, bo povzdignil s tem pridelk trave in sadje; kar obilne skušnje obilo spričujejo. Naj bi tedaj kmetje tisti napčni misli, „da je drevju senožetim in njivam škodljivo“ — enkrat slovo dali in se sami po svojih lastnih skušnjah te napčnosti prepričati dali — se vé, da vse se mora le v pravimeri in pametno zgoditi.

(Dalje sledi.)

Kmetijske skušnje.

(Černi šizek). Znano je sploh, kako škodljiv je ta merčes žitu, in koliko škode včasih po žitnicah napravi. Nek umin kmetovavec je pa žizka že čez 30 let od svojih žitnic odpravil. Takole je naredil: Vsaki kraj kašte ali žitnice, kamor se ima žito nasuti, velí z vrelo vodo prav dobro obribati; kader se je posušila, pa z močno zakuhano hmeljno vodo (Hopfenwasser), to je voda, u kterej se je nekaj hmelja vkuhalo, verlo namočiti in zopet posušiti.

(Kako Perzijani sirovo maslo delajo). Najpred vlijejo mleka v meh; na to meh zavežejo, zgornji konec na steno obesijo, zdolnjega si pa dva iz rok v roke mečeta. Tako se naredi neki iz mleka sirovo maslo ali puter veliko hitreje, kot če se v navadni pinji mède.

Zlate vodila za kmetovarce.

Da boš dobriga konja imel, je treba ga dobro rediti, ker močen konj je več vreden, kot deset oralov nar boljiga zemljiša, kteriga bi brez konja ne mogel obdelovati.

Kdor svojo njivo zanemarija, pomanjša njeno vrednost za tretjino, in kdor jo zanemarjeno prodá, zgubi polovino svoje istinge.

Ako svoje otroke ljubiš, gledaj pridno na svoje njive.

Ako nisi v svoji hiši ali na polji, ničesar ne delaš, kar bi ti koristilo. Timveč potrosiš mnogo denarja, med tim ko domá pri tebi le slabo delajo. Tako ravnanje je huji in bolj napčno, kakor če bi ti svečo na obéh koncih na enkrat prižgal.

Pervi prihranjeni denar je prvi dobiček človeka. Človek ni zmiram gotov, kaj zaslužiti; kar si pa prihrani, to ima gotoviga, ali z drugimi besedami: zaslužek je negotov, prihrana gotova.

Skerbi, da se nič ne pogubi, kar bi utegnilo kedaj u prid biti, bodi za ljudi, za živino ali za zemljo. Pešica slame da dvé pešici gnojá, leté pa dajo zopet pešico žita.

NOVICE

kmetijskih, obertnijskih in narodskih reči.

Odgovorni vrednik **Dr. Janez Bleiweis.**

Tečaj X.

V sredo 17. marca (ranoživna) 1852.

List 22.

Traven.

Borja po hribih
Mègle snežene
Suče hudó;
Rožic ne vidi,
Kamor pogleda
Moje okó.

Milo zdihuje
Virov vodica,
Led jo teží.
Živi studenčik
Mahnate skale
Še ne mèrlí.

Pevčki pomladni
Nam še po gojzdh
Redko cvercé.
Medved, ris, jelen
Še u berlogih
Mirno ležé.

Živo te prosimo,
Traven ovenčan,
Daj nam rokó!

Reci prijazno
Žalostnej zemlji:
Cveti lepó!

Poženčan.

Vodník pri reji sadnih drevés.

(Dalje in konec.)

Tudi okolica pokopališ se da koristno s sadnim drevjem zasaditi. Po kmetih na Nemškem je večidel učiteljem to pripušeno, ki 3 ali 4 čevlje od zida sadijo tako drevje, ki ni preveč košato, kakor so češplje, slive, višnje itd., posebniga priporočila vredne pa so za to murvine drevesa, da imajo učitelji priložnost, se sviloreje (židoreje) poprijeti.

Če se ozremo pri nas po deželi, vidimo tū in tam pokopališa le z grabnam omejene; ali bi ne bilo lepši in koristniši, če bi se z živo mejo obdale in krog in krog zraven tudi drevje vsadilo! Smreka, ki vedno zelena ostane in se s porezovanjem nisko deržati da, — gaber, — pred vsimi pa murva v podobi germovja bi se dala z velikim pridam tū zasaditi.

Ko smo pokazali kraje, kjer koli naj bi se drevje sadilo, vprašamo sedaj: ali ni velika škoda, da ne izvolimo vsaciga prostorčka, kjer bi nam drevó dobiček donašalo? — ali ni velika nečimernost, da smo tako leni v sadjoreji?

Iz sadja vživamo živež in pijačo, sadje

nam verže blago za kupčijo, drevje lepša vsaki kraj in čisti zrak, njegova senca nas in našo živino varje presilne vročine in je po tem zdravju koristna, poleg cest tudi brani hude zaméte snega. Ali ni to dobička dovelj?

Če bi le velke ceste našiga cesarstva z drevjem (čeravno ne s sadnim) zasadili, koliko drevja bi se s tem ne pridobilo! Prerajtano je, da velke ceste cesarstva (razun Ogerskiga) merijo okoli 52 milionov sežnjev; če desno in levo stran, tedaj 2 strani zasadimo z drevjem, bi zneslo to 104 milionov sežnjev; če na dalje zrajtamo, da na 5 sežnjev sadimo eno drevó od družiga (kar je poleg cestá nar bolji mera), znese to 20 milionov in 800.000 dreves, katerih bi na to vižo pridobili.

Ker pa sadjoreja, kakor vsaka druga reč, se mora pametno opravljati, da se dobro sponaša, je treba, da se je vsak uči, ki bo imel enkrat s kmetijstvom opraviti.

To bi se pa dalo nar bolje storiti, ako bi učitelj ali kak drug v sadjoreji dobro skušen mož v svoji okolici nauk v sadjoreji dajal, in scer vsako leto kake 3 mesce, nar bolje mesca marca, aprila in majnika, in bi vse, kar uči, tudi djansko pokazal, kako drevje cepiti, drevne sadiša (vertne šole) napravljati, mlado in starji drevje oskerbovati itd. *).

Kako v tacih krajih, kjer vode manjka, dobre in stanovitne kapnice napraviti.

(Dalje.)

Se je enkrat stran kapnice odločila, na katero se ima kanal ustaviti, je po tem prvo delo na zid kapnice žrelo kanala popolnoma sozidati, kar se s kamnjem, ki ga je kamenar (štancar) dobro obdelal, nar bolje izpeljati da. Za to se potrebujejo štirje kosovi kamna, eden pa za pokrov, ki se morajo tako postaviti, da luknja na vse strani en čevlj meri. Potem se zid kapnice in zatlačenje z ilovco za zidam, blizo do verha, izpelje. Dobro je, da se poslednja versta na verhu z obdelanim kamnam ali pa s plošami, ali s kolesam iz hrastovih plohov narejenim, pokrije; tode plohi se

*) Po mnogih krajih Slovenskiga imamo prav pridne in umne sadjorejce. Zakaj ne začnó za bolj odrašeno mladost svoje soseske taciga nauka? Vsak teden enkrat ali dvakrat ob nar bolj pripravnih urah mesca sušca, maliga in veliciga travna? Če taki možje, ki so v sadjoreji popolnoma skušeni, vzamejo še Pircoviga »vertnarja« v roke in po njem svoj uk ravnajo, se bo mladost kmalo sadjoreje naučila. Tak učitelj zamore za svoj trud tudi kako majhno plačilo terjati; skerbni starši mu ga bodo radi odrajtali.

Vred.